

CRÉIXER en família

Guia 0-3 anys per a les dinamitzadores i els dinamitzadors

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social
i Família

21 Guia 0-3 anys
per a les dinamitzadores i els dinamitzadors

CRÉIXER
en família

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social
i Família

B. QUADRE DE CAPACITATS DELS INFANTS

Les habilitats que s'especifiquen de cadascuna de les capacitats són indicatives i punts de referència sobre el desenvolupament i l'aprenentatge. Aquest procés anirà en el sentit indicat en aquest quadre, en funció de les característiques de cada infant i de la qualitat de l'acompanyament dels pares, mares i altres persones que en tinguin cura.

El llistat està organitzat en diferents àmbits on s'inclouen algunes de les habilitats que els infants de 0 a 18 mesos i de 18 mesos a 3 anys (36 mesos) poden anar adquirint, tenint sempre en compte que el procés de desenvolupament és singular i que cada criatura té el seu ritme.

De 0 a 18 mesos

– RELACIÓ, COMUNICACIÓ I CONVIVÈNCIA –

- Mirar i escoltar les persones properes i respondre de forma no verbal.
- Iniciar la interacció amb altres (picar, emetre sons, moure's, plorar, etc.).
- Oferir i donar objectes, menjar... a les persones que estima.
- Somriure i riure amb rialles, abraçar, fer petons i dir adéu.
- Acaronar, fer pessigolles.
- Respondre al seu nom i identificar algunes persones pel seu nom.
- Seguir, demanar i gaudir amb els jocs de falda, les cançons de bressol, els contes d'imatges i de situacions, i la música en general.
- Començar a entendre el significat del NO.
- Començar a utilitzar el plor a voluntat, per aconseguir els seus desitjos.

– L'AUTONOMIA I LA RESPONSABILITAT PERSONAL –

Participar activament en les activitats per al seu benestar físic.

Activitats d'higiene

- Canvi de bolquers, treure mocs, rentar mans i cara, pentinar-se, treure's les sabates descordades, tallar ungles, etc.
- Guardar les sabates.
- Començar a conèixer i utilitzar les escombraries i papereres.
- Recollir alguna peça de roba bruta i portar-la a rentar.
- Començar a voler mocar-se.

Activitats d'alimentació

- Reclamar l'aliment, xumar, aguantar el biberó, posar-se el menjar a la boca, xuclar, començar a utilitzar la cullera, beure en vas, eixugar-se amb el pitet, demanar més menjar o expressar que no en vol més, començar a menjar trossets, mastegar.
- Acceptar el pas del dolç al salat i dels triturats als trossets; anar ampliant els gustos i voler tastar nous aliments.
- Començar a menjar sol, amb els dits, els aliments tallats a trossos.

De 18 a 36 mesos

- Introduir progressivament la parla per expressar, explicar-se i comunicar.
- Dominar, de mica en mica, la comunicació no verbal i utilitzar-la voluntàriament per expressar necessitats, desitjos, etc. i aconseguir el que vol.
- Demanar i compartir afecte, companyia, objectes, accions, jocs i joguines, etc.
- Començar a substituir el plor per paraules i gestos.
- Aprendre i parlar simultàniament dues llengües a casa i a l'escola.
- Entendre el significat del NO.
- Començar a utilitzar el JO per referir-se a ell/a mateix/a.
- Preguntar per saber, per entendre..., "què és això?", "per què?".
- Gaudir de la "conversa".
- Ampliar el cercle de relacions i començar a tenir amistat amb iguals.

Voler, intentar i fer un mateix allò que li concierneix i pot fer sol.

- Controlar esfínters.
- Mocar-se sol.
- Apujar-se les mànigues per rentar-se mans i cara.
- Abaixar-se i apujar-se calces o calçotets i pantalons i anar al vàter sol. Començar a aprendre a eixugar-se.
- Deixar-se rentar el cap i dutxar-se; pentinar-se.
- Començar a vestir-se i despullar-se sol.
- Començar a controlar la temperatura i voler abrigar-se quan fa fred i desabrigar-se quan fa calor.

- Utilitzar cullera i forquilla, i menjar sol.
- Utilitzar el pitet, posar-se'l i treure-se'l.
- Començar a regular les quantitats.
- Identificar la gana i la set.
- Començar a servir-se sol els aliments sòlids i demanar o servir-se aigua.
- Participar a parar i desparar taula.
- Pelar les mandarines i el plàtan, obrir els làctics.

De 0 a 18 mesos

Descans

- Aprendre a adormir-se sol i al seu llit.
- Aprendre a "avisar" quan es desperta, sense plorar.
- Aprendre a relaxar-se i a descansar quan li cal.

— ACTIVITAT/ACCIÓ PRÒPIA DE LA CRIATURA —

Motricitat:

- Aguantar-se assegut i dret.
- Girar-se i aixecar-se.
- Desplaçar-se arrossegant-se, gatejant, caminant.
- Pujar i baixar escales gatejant.
- Empènyer dret joguines amb rodes i desplaçar-se assegut sobre joguines amb rodes (tricicles sense pedals, etc.).
- Enfil·lar-se i baixar de mobles familiars baixos.
- Moure's seguint un ritme.
- Agafar, passar-se els objectes a l'altra mà, donar-los.
- Fer la pinça.

Exploració, experimentació i descoberta (desenvolupament de la intel·ligència pràctica):

- Tocar i remenar.
- Manipular (picar, tirar, donar voltes a l'objecte, llepar-lo, mirar-lo, etc.).
- Tafanejar, "inventariar" ("Això què és?").
- Obrir i tancar calaixos; treure les coses de dins i escampar-les.
- Tocar botons per encendre/apagar, engegar/aturar, etc.
- Comparar, identificar els objectes iguals.
- Posar i treure.
- Reconèixer-se en el mirall, en fotografies, etc.
- Reconèixer alguns objectes personals com a propis.

Simbolització:

- Imitar accions quotidianes (menjar, rentar, pentinar) i gestos.
- Entendre el significat d'algunes imatges (fotografies, dibuixos).

De 18 a 36 mesos

- Anar a dormir i aprendre a acomiadar-se abans d'adormir-se sol i al seu llit.
- Aprendre a "avisar" quan es desperta i necessita alguna cosa, sense plorar.
- Aprendre a relaxar-se i a descansar quan li cal.
- Aprendre a resoldre per si mateix les seves necessitats (anar a fer un pipí, beure aigua...).
- Començar a entendre que els seus pares necessiten dormir i intentar de no despertar-los quan no és necessari.
- Intentar superar les pors amb recursos personals, ni dependents ni dependitzants.
- Establir rituals que relaxin i predisposin a anar a dormir.

- Fer equilibris: caminar sobre una ratlla, un tauló, saltar a peu coix, etc.
- Coordinar moviments: pujar i baixar escales alternant els peus, pedalar, gronxar-se, fer tombarelles i rodolar.
- Caminar, saltar, córrer, enfil·lar-se, lliscar (tobogan, marge, etc.), desplaçar-se de diferents maneres, ballar.
- Fer força (agafar i traslladar pesos, empènyer, prémer, etc.).
- Fer moviments ritmats, associats o no a una música, aprendre coreografies senzilles.
- Agafar (prensió, pressió, precisió).

- Explorar i experimentar amb el cos, els objectes, les paraules i els comportaments (experimentar lleis físiques, conceptes matemàtics, psicològics, lingüístics, normes).
- Classificar, seriar, fer correspondències, associacions, relacions, iniciar la descoberta de la relació causa-efecte.
- Provar diferents maneres de resoldre situacions ("Què passa si...?").
- Començar a anticipar efectes, conseqüències.
- Identificar algunes característiques personals d'ell/ella i d'altres (sexe, color dels cabells, etc.).
- Defensar els seus objectes personals.

- Entendre el significat de les paraules i utilitzar-les.
- Diferenciar lletres de números.
- Iniciar la comprensió de la paraula escrita com a símbol.
- Interpretar símbols i codis senzills (semàfor, signes, marques, etc.).
- Representar i inventar situacions, seqüències (joc simbòlic), com actors o utilitzant figures i objectes reals o imaginaris.
- Entendre representacions de teatre, contes, històries senzilles.
- Començar a fer dibuix figuratiu.

De 0 a 18 mesos

Orientació dins l'espai i el temps:

- Explorar espais nous quan se senten acompanyats, protegits, segurs.
- Anar i tornar de llocs coneguts (habitacions, pati, etc.).
- Reconèixer espais.
- Reconèixer algunes seqüències temporals (després de dinar ve dormir, després del bany ve sopar, etc.).
- Comprendre l'ara i començar a diferenciar-lo del després i de l'abans.

— ADAPTACIÓ SOCIAL —

Emocions:

- Expressar sentiments i emocions propis (felicitat, tristor, ràbia).
- Començar a reconèixer i a empatitzar amb sentiments i emocions dels altres (oferir el xumet o una joguina a un nen que plora, acaronar la mare preocupada).
- Iniciar el procés d'aprenentatge de la resolució de conflictes: associar la mossegada, l'empenta, amb el mal que produeix.

Valors, normes, expressions culturals:

- Començar a adquirir valors, actituds i normes de l'entorn proper (afecte, respecte, confiança, solidaritat, etc.).
- Començar a entendre alguns rituals socials (petons, abraçades, salutacions, agraïments, felicitacions, etc.).
- Participar i començar a reconèixer i aprendre diferents expressions culturals (cançons, contes, festes).

De 18 a 36 mesos

- Saber el lloc de cada cosa (joguines, cadires, plats i coberts, roba, etc.).
- Entendre l'ús de diversos espais de casa i de l'escola.
- Orientar-se en recorreguts curts i coneguts.
- Fer encaixos i puzzles de poques peces.
- Entendre i començar a utilitzar conceptes de localització (sobre/sota, dalt/baix, davant/darrere, al costat).
- Diferenciar seqüències temporals del dia (abans o després de).
- Començar a entendre el significat d'algunes unitats de temps (hores, minuts) i a utilitzar-los, encara incorrectament.
- Entendre i començar a utilitzar termes temporals (ara/ abans/després, avui/ ahir/demà, nit/dia, matí/ tarda, etc.), de vegades incorrectament.

- Reconèixer sentiments i emocions propis (por, ràbia, tristesa, alegria, estima).
- Començar a regular algunes reaccions emotives (aguantar el plor, no fer mal).
- Expressar de diferents maneres les emocions per aconseguir efectes desitjats.
- Afrontar reptes, petits riscos, per superar-los.
- Reconèixer sentiments i emocions en els altres a partir del coneixement dels seus propis.
- Començar a utilitzar maneres pacífiques d'afrontar el conflicte a partir de models rebuts.
- Mostrar sensibilitat i interessar-se per l'estat d'ànim dels altres.
- Intentar modificar el sentiment dels altres.

- Començar a comportar-se d'acord amb els valors, actituds i normes del seu entorn familiar i escolar (afecte, respecte, confiança, solidaritat, tolerància, esforç, tenacitat, independència, etc.).
- Anar dominant la comunicació no verbal i utilitzar-la voluntàriament per expressar sentiments i emocions i influir en els dels altres.
- Començar a incorporar rituals socials (salutacions, agraïments, felicitacions, demanar "si us plau").
- Reconèixer com a propis i gaudir d'expressions culturals com cançons, contes, festes, símbols, cuina, etc.
- Començar a agafar gust i fruit d'espectacles, audicions, visites a museus i zoològics, etc.
- Començar a conèixer la fauna i la flora del país (excursions a mar i muntanya).